

Jelenia Góra, dn. 16 sierpnia 2007 r.

Trybunał Konstytucyjny
Rzeczypospolitej Polskiej
00-918 Warszawa,
Al. Jana Christiana Szucha 12a

skarżąca: L W - Z ,
, reprezentowana przez radcę prawnego
Jarosława Makowskiego, Kancelaria Radcy Prawnego, 58-500 Jelenia
Góra, Al. Wojska Polskiego 77/7

SKARGA KONSTYTUCYJNA

W imieniu L W - Z , której pełnomocnictwo do
sporządzenia skargi konstytucyjnej przedkładam, działając na podstawie art. 79 ust.
1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 02 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483
ze zm.) i art. 31 ust. 1 ustawy z 01 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.
U. z 2000 r., Nr 48, poz. 552 ze zm.) wnoszę o stwierdzenie, że:

1. art. 174 ust. 1 w zw. z art. 174 ust. 2 pkt 1 w zw. art. 6 ust. 1 pkt 9
ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu
Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w
zw. z 41 ust. 1 pkt 1 – 3 i ust. 4 w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy z 09
listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 535 ze zm.),
przez to że przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych i
rentowych, ich wysokości oraz przy przeliczaniu kapitału początkowego
uzależniają uwzględnienie okresu składkowego wymienionego w art. 6
ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353
ze zm.) od przedłożenia przez wnioskodawcę pozytywnej decyzji o

uznaniu go za repatrianta w oparciu o art. 41 i art. 16 ustawy o repatriacji, uniemożliwiając tym samym przy ustalaniu wskazanych wyżej świadczeń zaliczenie tych okresów jako składkowych przez sąd powszechny po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jak również zamykają możliwość zaliczenia tych okresów jako składkowych w wypadku uchybienia dwunastomiesięcznemu terminowi do złożenia wniosku o uznanie za repatrianta, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 1 ustawy o repatriacji są niezgodne z art. 67 ust. 1 w zw. z Preambułą w zw. z art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2. art. 41 ust. 1 ustawy z 09 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. Z 2004 r., Nr 53, poz. 535 ze zm.) w zakresie w jakim ogranicza możliwość uzyskania decyzji o uznaniu za repatrianta przez osobę która przed wejściem w życie tej ustawy nabyła obywatelstwo polskie na podstawie przepisów ustawy z 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2000 r., Nr 28, poz. 353) wyłącznie do 31 grudnia 2001 r., gdy osoba ta spełnia pozostałe, wskazane w tym przepisie przesłanki, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z Preambułą w zw. z art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

Stan faktyczny stanowiący podstawę sporządzenia niniejszej skargi konstytucyjnej przedstawia się następująco:

Decyzją z czerwca 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W ustalił wnioskodawczyni L z kapitał początkowy na kwotę 48.646,84 zł odmawiając uwzględnienia okresów pracy w b. ZSRR od października 1970 r. do lipca 1991 r. argumentując, że przedłożone przez ubezpieczoną dokumenty nie stwierdzają, że została ona uznana za repatrianta.

Od powyższej decyzji odwołanie wniosła wnioskodawczyni, domagając się uwzględnienia spornego okresu przy przeliczaniu kapitału początkowego.

Wyrokiem z października 2005 r., sygn. akt , Sąd Okręgowy w J Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie

wnioskodawczynie L Z od decyzji strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W z czerwca 2005 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że:

Wnioskodawczynie L Z urodziła się października 1952 r. w D. znajdującym się wówczas na terytorium Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej oraz jest narodowości polskiej. Na terenie b. ZSRR wnioskodawczynie pracowała w placówkach pedagogicznych, opiekując się dziećmi pochodzenia polskiego, co wynika z opinii Stowarzyszenia P Z D z stycznia 1996 r. i legitymacji członkowskiej Stowarzyszenia P Z D. Okres pracy na terenie Ukrainy od października 1970 r. do lipca 1991 r. został jej zaliczony do ustalenia szczebla wynagrodzenia zasadniczego i awansowania do wyższego szczebla w uznaniu wkładu pracy wniesionego w dzieło kultywowania tradycji polskich na terenie Ukrainy. Okres ten został również zaliczony wnioskodawczynie do stażu pracy dla celów uposażeniowych, co wynika z pisma Ministerstwa Edukacji z 24 stycznia 1996 r. i decyzji Dyrektora Szkoły Podstawowej w J z lutego 1996 r. Postanowieniem z listopada 1996 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał wnioskodawczynie L Z obywatelstwo polskie na podstawie ustawy o obywatelstwie polskim. W dniu listopada 2004 r. wnioskodawczynie złożyła do Wojewody Dolnośląskiego wniosek o uznanie jej za repatrianta. Postępowanie w powyższym zakresie zostało umorzone postanowieniem z grudnia 2004 r. z uwagi na złożenie wniosku po upływie 12 – miesięcznego terminu przewidzianego w art. 41 ustawy o repatriacji, a który to termin upłynął dla wnioskodawczynie 31 grudnia 2001 r.

Na tle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że decyzja odmowna strony pozwanej z czerwca 2005 r. jest merytorycznie poprawna.

Sąd I instancji wywiódł, że możliwość zaliczenia spornego okresu pracy powódki w b. ZSRR do okresów składkowych powstałaby wówczas, gdyby wnioskodawczynie spełniała przesłanki wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.), w myśl którego okresami składkowymi są okresy zatrudnienia za granicą osób, które w tym czasie nie były obywatelami polskimi, jeżeli osoby te powróciły do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów. Sąd ten

podkreślił, że z wymienionych kryteriów jedynie jedno, dotyczące kwestii czy wnioskodawczyni została uznana za repatrianta, było pomiędzy stronami sporne. Odwołanie wnioskodawczyni oparte było na twierdzeniu, że jest ona repatriantem (spełnia ona wszystkie wymogi do uznania za repatrianta), natomiast postanowienie Wojewody Dolnośląskiego z grudnia 2004 r. jednoznacznie wykazywało, iż L Z nie została uznana w sformalizowany sposób za repatrianta.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy nawiązał do uchwały Trybunału Konstytucyjnego z 21 czerwca 1995 r. (syg. akt W 16/94), która jego zdaniem straciła na aktualności wraz z wejściem w życie z dniem 01 stycznia 2001 r. ustawy z 09 listopada 2000 r. Zdaniem tego Sądu zawarte w art. 41 ustawy o repatriacji definicje stanowią autentyczną wykładnię pojęcia „repatriant”, dokonaną przez ustawodawcę z uwzględnieniem poglądu wyrażonego w powołanej uchwale Trybunału Konstytucyjnego i w związku z tym nie jest możliwa inna wykładnia tego pojęcia.

Sąd Okręgowy argumentował, iż nie jest możliwe zaliczenie wnioskodawczyni spornego okresu w myśl art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do okresów składkowych. Pomimo, iż wnioskodawczyni spełnia przesłanki wymienione w art. 41 ust. 1 ustawy z 09 listopada 2000 r. o repatriacji co do pochodzenia i obywatelstwa, to nie złożyła jednak w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy wniosku o uznanie za repatrianta.

Wyrok powyższy zaskarżyła apelacją wnioskodawczyni zarzucając:

- 1) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez nieuwzględnienie okresów pracy za granicą;
- 2) naruszenie przepisu prawa procesowego – art. 189 Kpc poprzez nieuwzględnienie wniosku wnioskodawczyni zmierzającego do ustalenia przez Sąd iż posiada ona status repatrianta w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Apelacyjny w W wyrokiem z marca 2007 r., sygn. akt .

oddalił apelację wnioskodawczyni. Sąd ten uznał za niewadliwe ustalenia Sądu Okręgowego, a ich ocena prawna nie budziła zastrzeżeń. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych roszczenie o świadczenie wyprzedza roszczenie o ustalenie. To ostatnie, w kształcie żądanym przez wnioskodawczynię, *de lege lata* nie jest dopuszczalne i nie należy do kognicji Sądu orzekającego.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w W został skarżącej doręczony 15 maja 2007 r.

Wyrok ten został zaskarżony w dniu lipca 2007 r. w drodze skargi kasacyjnej przez pełnomocnika działającego w imieniu L W Z - radcę prawnego: Jarosława Makowskiego, który oparł skargę kasacyjną na następujących podstawach:

1. naruszeniu prawa procesowego wyrażonego w art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z 8 ust. 1 i 2 w zw. z art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez niewystąpienie przez Sądy obu instancji do Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej z pytaniem prawnym w zakresie konstytucyjności art. 6 ust. 1 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w zw. z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 41 ust. 4 w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy z 09 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 532 ze zm.), a w konsekwencji wydanie rozstrzygnięcia w oparciu niekonstytucyjne przepisy;
2. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 6 ust. 1 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w zw. z art. 41 ust. 1 i w zw. z art. 41 ust. 4 w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy z 09 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 532 ze zm.) wskutek zastosowania niekonstytucyjnych przepisów, a w konsekwencji naruszenie przepisu art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) wskutek wadliwego przeliczenia skarżącej kapitału początkowego;

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik skarżącej wniósł o:

1. wystąpienie, w przypadku powzięcia przez Sąd Najwyższy wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją przepisów wskazanych w pkt 2 zarzutów, do Trybunału Rzeczypospolitej Polskiej z pytaniem prawnym o zbadanie czy art. 6 ust. 1 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w zw. z art. 41 ust. 1 oraz art. 16 ust. 4 ustawy z 09 listopada

2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 532 ze zm.), w zakresie, w jakim przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych i rentowych oraz ich wysokości osobie, o której mowa w art. 41 ust. 1 ustawy o repatriacji, zamykają tej osobie możliwość wykazania statusu repatrianta przed sądem powszechnym w sprawach wymienionych w tymże przepisie oraz zamykają tej osobie w przypadku niezłożenia wniosku o uznanie za repatrianta w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o repatriacji możliwość uznania jako składkowych okresów pracy w b. ZSRR lub republikach powstałych po jego rozpadzie są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ewentualnie, jeśli Sąd Najwyższy uzna za dopuszczalne samodzielne badanie konstytucyjności powołanych przepisów o ich ocenę w aspekcie zgodności z Konstytucją RP i wydanie w sprawie merytorycznego rozstrzygnięcia;

2. w przypadku stwierdzenia, iż kwestionowane przepisy są niezgodne z Konstytucją RP pełnomocnik skarżącej wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez nakazanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przeliczenia kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu pracy wnioskodawczynie w b. ZSRR, jak również wniósł o przyznanie od strony pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa prawnego, ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w J z października 2005 r., sygn. akt i przekazanie temu Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje.

Zdaniem skarżącej przepisy na podstawie których odmówiono wnioskodawczynie uwzględnienia przy przeliczaniu kapitału początkowego pracy w b. ZSRR naruszają konstytucyjne prawa i wolności skarżącej.

Wykazanie niekonstytucyjności przytoczonych na wstępie przepisów wymaga przedstawienia regulacji normujących prawo do przeliczenia kapitału początkowego.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) dla

ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenia społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy jest ewidencjonowany na koncie ubezpieczonego (art. 173 ust. 6 ww. ustawy). Stosownie do art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 ustawy, przy czym, zgodnie z art. 174 ust. 2 ww. ustawy przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie tej ustawy: 1) okresy składkowe o których mowa w art. 6, 2) okresy nieskładkowe o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe o których mowa w art. 7 pkt 1 –4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. Podstawę kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15,16,17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 01 stycznia 1980 r. do dnia 1998 r. (art. 174 ust. 3 ww. ustawy). Stosownie do art. 174 ust. 6 w zw. art. 174 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do ustalenia kapitału początkowego osób uznanych za repatriantów przyjmuje się najniższe wynagrodzenie pracowników obowiązujące w okresie przyjętym do obliczania podstawy wymiaru renty. Zgodnie z art. 174 ust. 8 powołanej ustawy przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 r. mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczeniowego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r., którego algorytm przedstawiono w tym przepisie.

Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do okresów składkowych podlegających uwzględnieniu przy obliczaniu kapitału początkowego zalicza się okresy zatrudnienia za granicą osób, które w tym czasie nie były obywatelami polskimi, jeżeli osoby te po dniu 22 lipca 1994 r. powróciły do kraju i zostały uznane za repatriantów.

W myśl art. 41 ust. 1 i 4 w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 09 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 532 ze zm.) osobie, której przed dniem wejścia w życie ustawy przyznano obywatelstwo polskie na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2000 r., Nr 28, poz. 353) przy ustalaniu prawa tej osoby do świadczeń emerytalnych i rentowych oraz ich wysokości w Rzeczypospolitej Polskiej okresy zatrudnienia za granicą uwzględnia się jako okresy składkowe, o ile osoba ta wylegitymuje się decyzją o

uznaniu za repatrianta. Uzyskanie tej decyzji jest możliwe w razie kumulatywnego spełnienia następujących warunków:

- 1) złożenia w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wniosku o uznanie za repatrianta do wojewody właściwego ze względu na miejsce zamieszkania;
- 2) posiadania w dniu uzyskania zezwolenia na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelstwa Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich lub jednego z państw powstałych po jego rozpadzie;
- 3) posiadania polskiego pochodzenia.

Ustawa z 09 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 53, poz. 532 ze zm) weszła w życie z dniem 01 stycznia 2001 r. (art. 45).

Z zaprezentowanych wyżej przepisów wynika zatem, że przy obliczaniu prawa do emerytury nie jest możliwe uwzględnienie okresów pracy za granicą, osobie która spełnia przesłanki wymienione w art. 41 ust. 1 pkt 2-3 ustawy o repatriacji, jednak nie złożyła w wymaganym, określonym w pkt 1 tego artykułu terminie wniosku o uznanie jej za repatrianta. Godzi się zauważyć, iż zgodnie z ukształtowaną praktyką orzeczniczą *de lege lata* „przy ustalaniu prawa do emerytury warunkiem niezbędnym uwzględnienia okresu składkowego wymienionego w art. 6 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2004r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) jest - po wejściu w życie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (jednolity tekst : Dz. U. z 2004 r. Nr 53, poz. 532 ze zm.) - przedstawienie przez wnioskodawcę pozytywnej decyzji o uznaniu go za repatrianta w oparciu o art. 16 tej ustawy” (uchwała Sądu Najwyższego 09 maja 2007 r. sygn. akt I UZP 1/07). Nie jest zatem możliwe ustalenie i zaliczenie takiej osobie okresów pracy za granicą w toku postępowania sądowego wszczętego na skutek odwołania od decyzji organu rentowego.

W ocenie skarżącej tak ukształtowany stan prawny narusza jej istotne jej konstytucyjne prawa i wolności.

Naruszenie to należy rozstrzygać w dwóch aspektach:

- 1) niekonstytucyjnego sposobu wyliczenia jednego z elementów wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego;
- 2) formalnego pozbawienia skarżącej możliwości skorzystania z prawa do tzw. emerytury nauczycielskiej, o której mowa w art. 88 ustawy 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674 ze zm.) po przepracowaniu określonych w tym przepisie lat

Szczegółową analizą regulacji dotyczących ustalania kapitału początkowego zajmował się już Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK – A 2006, nr 11, s 170. W uzasadnieniu tego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny wywiódł, że:

Ustalenie podstawy wymiaru emerytury (art. 15 ustawy o emeryturach i rentach) ma miejsce w razie pierwszorazowego wyliczenia wysokości emerytury (art. 53) lub renty (art. 62) oraz ponownego obliczania wysokości emerytury lub renty (art. 110-111, art. 114). Na podobnych zasadach oblicza się podstawę wymiaru kapitału początkowego (por. art. 174 ust. 3). Przy czym obliczenie emerytury dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. (co do których nie znajdują zastosowania regulacje przejściowe art. 46 i n.) odbywa się według odmiennych reguł, określonych w art. 25-26.

Zgodnie z art. 15 ustawy o emeryturach i rentach wybór okresu do ustalenia podstawy wymiaru należy do osób zainteresowanych, jednakże ustawa określa w sposób wiążący pewne ramy czasowe, w obrębie których należy dokonać wyboru. Możliwe jest zatem: wybranie kolejnych (następujących bezpośrednio po sobie, bez względu na ewentualne przerwy w ubezpieczeniu) 10 lat z dwudziestolecia bezpośrednio poprzedzającego rok złożenia wniosku emerytalnego (art. 15 ust. 1); wybranie z całego okresu podlegania ubezpieczeniu dowolnych (niekoniecznie kolejnych) 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia stosownego wniosku. Skorzystanie z możliwości wyliczenia podstawy wymiaru z 20 lat (art. 15 ust. 6) następuje wyłącznie po złożeniu wniosku. Szczególne uregulowanie zawarto w art. 15 ust. 2. Regułą jest, że podstawę wymiaru świadczenia stanowić mogą te przychody, których dotyczy obowiązek opłacania składki (nie jest to jednak reguła bezwzględna).

Obliczenie podstawy wymiaru świadczenia wymaga przemnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (WWPW) emerytury przez tzw. kwotę bazową (art. 15 ust. 4 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach).

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalany jest w trzech etapach: a) oblicza się, dla każdego roku z lat wybranych przez zainteresowanego, łączną kwotę podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3; b) oblicza się stosunek każdej wyżej wymienionej kwoty łącznej do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok (wynik wyrażany jest w procentach, z zaokrągleniem do części setnych); c) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów (art. 15 ust. 1-3 ustawy o emeryturach i rentach). Górna granica wysokości WWPW wynosi 250% (w wypadku wyliczenia WWPW wyższego niż 250% następuje jego obniżenie).

Artykuł 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach stanowi, że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach m.in. określonych w art. 15 tej ustawy.

W art. 24-26 ustawy o emeryturach i rentach uregulowano prawo do emerytury w tzw. systemie zdefiniowanej składki, przy czym regulacje te obejmują ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. (z zastrzeżeniem art. 46-50). Podstawę obliczenia tej emerytury będzie stanowić - w uogólnieniu - kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Ponieważ składki ewidencjonowane są na kontach ubezpieczonych od 1 stycznia 1999 r., zachodziła potrzeba uwzględnienia i skonkretyzowania okresów podlegania ubezpieczeniu przed tą datą, co znalazło odzwierciedlenie w formule kapitału początkowego.

W ujęciu formalnym kapitał początkowy stanowi zatem ustaloną na dzień 1 stycznia 1999 r. równowartość hipotetycznej emerytury, pomnożonej przez tzw. średnie dalsze trwanie życia - wyrażone w miesiącach i ustalone na zasadach określonych w art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wymaga ono obliczenia hipotetycznej emerytury, które odbywa się na zasadach przedstawionych w art. 53, z uwzględnieniem art. 174 ust. 2-12 (zob. uchwałę SN z 13 maja 2004 r., sygn. akt III UZP 11/03, OSNP 2004, nr 16, poz. 287).

W wypadku ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego, prawo wyboru kolejnych lat kalendarzowych ograniczone jest do lat 1980-1998. Podstawę wymiaru kapitału początkowego stanowi więc podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez ubezpieczonego lub z

dowolnych 20 lat kalendarzowych wybranych przez ubezpieczonego z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przed 1 stycznia 1999 r. Dla osób, które nie mają kolejnych 10 lat ubezpieczenia i do 31 grudnia 1998 r. nie ukończyły 30 lat, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się z okresu faktycznego podlegania ubezpieczeniu (art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach).

W wypadku skarżącej, z decyzji o ustaleniu kapitału początkowego wynika, że do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto podstawę wymiaru składek z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 01 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r., przy czym z tego okresu uwzględniono wyłącznie okres ubezpieczenia w Rzeczypospolitej Polskiej, tj. 7 lat (okresy składkowe) i jeden miesiąc (okresy nieskładkowe).

Przy ustaleniu kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił skarżącej uwzględnienia okresów pracy w b. ZSRR od 01 października 1970 r. do 03 lipca 1991 r. argumentując, że przedłożone przez ubezpieczoną dokumenty nie stwierdzają, że została ona uznana za repatrianta. Wynikiem tego było nieuwzględnienie tych okresów pracy zarówno przy obliczaniu samego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (zob. art. 174 ust. 8), jak i przy obliczaniu branego pod uwagę przy obliczaniu wartości kapitału początkowego wskaźnika stanowiącego iloczyn okresów składkowych (ilość miesięcy x 1.3) oraz nieskładkowych (ilość miesięcy x 0.7) (art. 53).

Istotne znaczenie w niniejszej sprawie ma ocena zgodności kwestionowanych regulacji z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Przepis ten zapewnia obywatelom prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w powołanym wcześniej wyroku przepis art. 67 ust. 1 Konstytucji RP ma zagwarantować minimalny zakres prawa do zabezpieczenia społecznego, odpowiadający konstytucyjnej istocie tego prawa. Granice swobody ustawodawcy wyznaczają wynikające z art. 2 Konstytucji RP: zasada ochrony zaufania jednostki do państwa, zasada ochrony praw nabytych oraz zasada wymogu zachowania *vacatio legis*. Dalej Trybunał Konstytucyjny wskazał, że dopiero „wykazanie, że całość regulacji mającej wpływ na prawo do emerytury prowadzi do naruszenia

konstytucyjnie określonego zakresu tego prawa, mogłaby przesądzać o stwierdzeniu [jej – przypis autora skargi] niekonstytucyjności.

Zdaniem skarżącej właśnie obecny kształt regulacji dotyczących przeliczania kapitału początkowego osobom o których mowa w art. 41 ust. 1 ustawy o repatriacji budzi uzasadnione wątpliwości w zakresie zagwarantowania minimalnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Ustawodawca w istocie zamknął możliwość uznania pracy w b. ZSRR lub republikach powstałych po jego rozpadzie za okresy składkowe, osobom które w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie nie złożyły w tym czasie wniosku o uznanie za repatrianta, a które gdyby złożyły ów wniosek, uzyskałyby decyzję uznającą za repatrianta. Takie sztuczne ograniczanie sztywnym terminem na złożenie wniosku o uznanie za repatrianta praw „faktycznych” repatriantów, którzy nie legitymują się stosowną decyzją z powodu upływu 12 miesięcznego terminu, stawia te osoby w mniej korzystnej sytuacji niż osoby posiadające status repatrianta. W przypadku tak ważnego prawa jak prawo do zabezpieczenia emerytalnego, uzależnianie uzyskania uprawnień emerytalnych i rentowych od złożenia stosownego wniosku w określonym terminie godzi w gwarantowane przez art. 67 Konstytucji RP prawo do zabezpieczenia społecznego i nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Podkreślić również należy, iż wprowadzenie jakiegokolwiek terminu do uzyskania statusu repatrianta, w tym na potrzeby ubezpieczeń społecznych godzi w zasadę zaufania obywateli do państwa. Obywatele nie mają obowiązku śledzenia ustaw administracyjnych, a utrata uprawnienia do wyższego zabezpieczenia społecznego nie może być uzależniona od niespełnienia wymogu wprowadzonego na krótki okres ustawą o takim charakterze.

Zdaniem wnioskodawczynie stanowiąc w art. 6 ust. 1 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w zw. z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 16 ust. 4 ustawy o repatriacji, iż dla celów ustalenia świadczeń emerytalnych konieczne jest legitymowanie się decyzją o uznaniu za repatrianta ustawodawca w rzeczywistości przekreślił ferowaną w uchwale Trybunału Konstytucyjnego z 21 czerwca 1995 r. sygn. akt W. 16/94 ideę jak najpełniejszego przyznawania uprawnień osobom, które tylko z formalnych powodów nie mogły przybyć do RP jako osoby legitymujące się wizą repatrianta (obawa przed prześladowaniem, trudności z uzyskaniem wizy repatriacyjnej w b. ZSRR lub powstałej po jego rozpadzie republice), czym w istocie naruszył zasadę ochrony praw nabytych wyprowadzoną z art. 2 Konstytucji RP, zasadę umacniania więzów

wspólnoty z rodakami rozszanymi po świecie, wyrażoną w Preambule Konstytucji RP. Nie uwzględniając wynikających w tego orzeczenia zaleceń ustawodawca naruszył także zasadę przyzwoitej legislacji wynikającą w art. 2 Konstytucji RP.

Zważyć należy, iż repatrianci znajdują się w szczególnej sytuacji. Z reguły pozostawili na obczyźnie swój dom, rodzinę i majątek. Rzeczpospolita Polska decydując się na przyjęcie osób, które z różnych względów w przeszłości opuściły polskie ziemie winna w maksymalnym stopniu zapewniać im pomoc, w tym prawo do zabezpieczenia społecznego

Skarżąca podnosi, iż zaliczenie jej okresów składkowych pracy za granicą w sposób znaczący podwyższy kapitał początkowy. Po pierwsze możliwe będzie uwzględnienie przy obliczaniu wskaźnika wymiaru emerytury praktycznie pełnych 10 lat składkowych (nie zaś 7 jak dotychczas). Po wtóre ilość okresów składkowych zwiększy się o 238 miesięcy (gdy tymczasem wynosi 84 miesiące). Zostanie zatem zrealizowany „wynikający bezpośrednio z zasady sprawiedliwości społecznej postulat zachowania słusznyc, sprawiedliwych proporcji pomiędzy wielkością emerytury, będącej z samej nazwy świadczeniem „zasłużonym”, a rozmiarami „zasługi” wyznaczonymi przede wszystkim przez długość okresu aktywności zawodowej prowadzącej do nabycia prawa do emerytury oraz dochody osiągnane w ramach tej aktywności (art. 2 Konstytucji RP)” [zob. powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego]. Zaliczenia skarżącej okresów pracy za granicą pozwoli jej także do skorzystania z tzw. wcześniejszej emerytury nauczycielskiej.

Przy formułowaniu zakresu i procedur regulujących prawo do ubezpieczenia społecznego ustawodawca związany jest także wynikającym z zasady równości nakazem jednakowego traktowania świadczeniobiorców charakteryzujących się jednakową cechą (art. 67 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP).

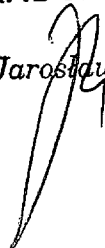
Uzależnianie w sądowym postępowaniu uznania okresów pracy za granicą przez osobę która uzyskała obywatelstwo polskie i spełnia merytoryczne warunki uznania za repatrianta (polskie pochodzenie, obywatelstwo posiadanie w dniu uzyskania zezwolenia na osiedlenie się na terytorium RP obywatelstwa ZSRR lub jednego z państw powstałych po jego rozpadzie) od legitymowania się przez tę osobę decyzją uznającą za repatrianta jest niezgodne z zasadą równości wobec prawa wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Stawia to bowiem tę osobę w sytuacji mniej korzystnej niż np. osoby które nabyły, obywatelstwo w trybie art. 109 ust. 3 ustawy z 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach (Dz. U. Nr 114, poz. 739 ze

zm.). Osobom tym, na podstawie samego wjazdu do polski, przysługują wszelkie prawa „jakie przepisy prawa wiążą z uzyskaniem obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji lub uznaniem za repatrianta” (wyrok NSA z 19 marca 2002 r., sygn. akt V SA 2174/01, ONSA 2003, Nr 2, poz. 72). Wskazane osoby znajdują się również w mniej korzystnej sytuacji w zakresie ustalania świadczenia emerytalnego, niż osoby, które nabyły obywatelstwo w wyniku urodzenia. Zdaniem skarżącej przedstawione rozróżnienie narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa do zabezpieczenia społecznego, jak również wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP zasadę urzeczywistniania przez Rzeczpospolitą Polską sprawiedliwości społecznej.

Mając powyższe na uwadze skarżąca wnioskuje jak na wstępie.

RADCA PRAWNY

Jarosław Makowski

Załączniki:

1. pełnomocnictwo;
2. dowód uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa;
3. odpis wyroku Sądu Okręgowego w J _____ z _____ października 2007 r.
sygn. akt _____ ;
4. odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w W _____ z _____ marca 2007 r., sygn. akt
_____ ;
5. cztery odpisy skargi konstytucyjnej.